

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. marcija 1898.

Politiški oddelek.

Petdesetletnica revolucije.

Z velikim hrupom so Nemci v nedeljo 13. t. m. slavili petdeseto obletnico onega dne, ko je na Dunaji nastala revolucija in ko je zmagovito prodrlo načelo ljudsko suverenitete, dočim so se Slovani kvečjemu le mimogrede spominjali tega dne.

Res, da so Nemci in ž njimi združeni elementi ta dan poskušali fruktificirati v svoje politične namene, toda vzlic temu in vzlic vsem pomislekom, kateri se morejo še sicer navesti, bi bila pač naša dolžnost, da smo se spomin ali tudi mi 13. marca 1848., ker smo bili kakor vsi drugi narodi deležni dobrih uspehov one revolucije.

Razmere, v katerih so do tega dneva ječili vsi avstrijski narodi, so bile tako žalostne, da si jih niti predstavljati ne more, kdor ne pregleda povestnice prve polovice našega veka.

Država je bila predmet izkoriščovanja najbrezvestnejših ljudij. Uradništvo je bilo korumpirano, širokovestno, samosilno in slabo poučeno, vojaštvo je bilo postalo v dolgih letih miru samo še kasta, katera ni imela posebno visokih nazorov o svojem poklicu. In vojaštvo in uradništvo je vladalo državo. Justica je bila žalostna; z državnimi denarji se je brezvestno gospodarilo; defraudacije pri državnih blagajnah so bile na dnevnem redu; državna uprava je bila pod vsako kritiko; svobode ni bilo čisto rič; davki so bili ogromni.

Socijalne razmere so bile jako tužne. Grajščak, plemenitaš, je bil vse, kmet pa je bil tlačén in je čestokrat od lakote umiral. Za povzdigo kmetijstva, za blagostanje kmetskega prebivalstva in za njega gmotni in duševni napredek se ni nihče brigal. Kmetijstvo je propadalo in kar je kmetovalca z neusmiljeno roko tiščalo v propast siromaštva, je bila stoletja stara, vnebovpijoča krivica, to je bila tlaka.

Nič boljše se ni godilo meščanstvu. Vsa produkcija je bila sredi velikanske evolucije; rokodelska produkcija se je pretvarjala v tvorniško in ta evolucija je bila že dospela do tja, kjer provzroči propadanje rokodelstva. Stari časi, ko je imelo rokodelstvo „zlato dno“, so bili že minoli, in obrtni stan po mestih je bil v najobupnejšem položaju.

Dočim so vladale v državi take razmere, ter navdajale vse prebivalstvo z največjo nevoljo, so še zunaj države narodi čedalje krepkejšé gibali in od zunaj so čez črnorumene mejnike prihajale nove ideje, ki so razburjale novega duha v vedno večji meri. Čedalje bolj so narodi čutili veliko krivico, da morajo za državo sicer žrtvovati kri in življenje ter plačevati ogromne davke, da pa so popolnoma brezpravni, čedalje bolje so uvidevali, da obstoji država radi državljanov in ne državljani radi države; čedalje jasnejše je bilo, da jim gre važna beseda v državi in zategadelj so čedalje močnejše čutili potrebo, priboriti si to, česar se jim je kratilo.

Po celi državi je odmeval klic po ustavi, po enakosti vseh stanov, po politični in duševni svobodi in ker vladajoči mogočnejši, na čelu jim knez Metternich, tega glasu niso hoteli slušati, prišlo je dne 13. marca 1848. l. do revolucije.

V cesarski prestolnici je tekla kri, tekla je nemška kri in tekla je tudi slovanska kri, kar pričajo imena marčnih žrtev, Konjiček, Šambrk, Drevec, Rus, Kuhač, Kalina. Revolucije so se udeležili vsi narodi v bratski slogi in ljubezni in podrli so stari sistem ter ustvarili podlago novemu sistemu.

Da se ni 13. marca 1848. dvignil narod, bi morda še danes ne imeli ustave in vsaj neke svobode, še danes bi ječali v okovih in še danes bi ubogi kmet hodil na tlako k ošabnemu grajščaku.

Naš namen ni, popisovati dogodbe marčnih dnij, a dasi smo načeloma nasprotniki revolucije, moramo vendar priznati, da je revolucija v marcu l. 1848. rodila obilo zlatega sadu in da žrtve marčnih dnij pač zaslužijo, da

položimo tudi mi Slovenci na njih grob cvetko v izraz hvaležnosti.

Revolucija l. 1848 pa je za nas Slovence važna ne samo ker smo postali deležni vseh njenih političnih pridobitev kakor vsi drugi narodi, nego tudi v narodnostnom oziru. Kako revno je bilo do l. 1848. vse naše narodno življenje. Bleiweis je bil šele začel ledino orati, toda posebnih uspehov še ni bil mogel doseči. „Novice“ so bile tedaj jedini slovenski list, so bile duševno središče vsega naroda. Leto 1848. je to takorekoč čez noč povsem premenilo, Dobili smo celo vrsto listov, literarna in znanstvena delavnost se je začela razvijati, društva so nastajala v vseh večjih slovenskih krajih, tlake oproščene kmeta je prešinil duh narodne zavednosti in dobili smo svoj politični program, kateri živi še danes v vseh naših srcih in čigar prva določba glasi: Slovincem — zjedinjeno Slovenijo.

Revolucija nas je potisnila za polstoletja najprej in če smo v tej dobi napredovali v vseh ozirih ter si kolikor toliko zagotovili pogoje narodnemu življenju, je to zasluga tiste dobe, katere petdesetletnica praznujemo letos.

Revolucija l. 1848. ni odpravila vsega, kar je bilo v državi gnilega, a če se spominjamo tistih, katerih kri je tekla na dunajskem tlaku za srečo avstrijskih narodov, navdaja nas tudi želja, naj bi naša staroslavna monarhija, kateri smo v neomajeni zvestobi in ljubezni udani, vender že spoznala, da je zadnji čas, ustvariti si trdne fundamente in organično uredbo. Času primerne institucije in duh popolne pravičnosti ter spoštovanja vseh narodov in stanov to pomladi habsburško državo in pomore njej in njenim narodom do nove sreče.

Politični pregled.

Ministerstvo in stranke. — Razmerje mej novo vlado in parlamentarnimi strankami še vedno ni ustanovljeno, največ, ker še nihče ne pozna vladnega programa. A približno se ve že danes, kako se bodo stranke grupirale. Stranke desnice, to so vsi slovanski poslanci, nemški konservativci in češki veleposestniki ter Rumuni, bodo novo ministerstvo brezpogojno podpirali. Desnica je faktično vladna stranka, četudi morda nima na vlado nič upliva. V odločni opoziciji proti vladi stali bodo samo nemški nacijonanci in socijalni demokratje. Italijani bodo zopet lavirali, nemškoliberalni veleposestniki pa še sami ne vedo, katero stališče zavzemo. Thun je njih voditelja Bärnreitherja vzel v ministerstvo, hoteč jih s tem odcepiti od drugih nemških strank in jih priklopiti desnici. Jeden del veleposestnikov je s tem zadovoljen, drugi pa se odločno ustavlja. Konec bo, ali izstopi Bärnreither iz ministerstva, ali pa se veleposestniki razcepijo.

Predsedstvo poslanske zbornice. — Bivši predsednik Abrahamowicz se je prostovoljno odpovedal zopetni kandidaturi in postane član gospodske zbornice. Desnica je postavila kandidatom za predsedniško mesto nemškega klerikalca dr. Fuchsa, kateri je ponudbo tudi sprejel. Kdo postane I. podpredsednik in kdo II., se ni določeno. Desnica je ponudila jedno mesto manjšini, katera pa dela razne sitnosti. Mej kandidati se imenuje tudi dr. Ferjančič.

— Dvajseto ministerstvo v Avstriji je sedanja ministerstvo Thunovo. Od leta 1848. sem so se vrstila ta mi-

nisterstva tako-le: Ministerstvo Kolovrat od 5. aprila 1848. do 18. junija 1848, Doblhoff do 11. oktobra 1848, Schwarzenberg do 11. aprila 1852., Buol do 21. avgusta 1859., Rechberg do 4. februarja 1861., Nadv. Reiner do 26. junija 1865., Belcredi do 7. februarja 1867., Beust do 27. junija 1867, Auersperg do 24. septembra 1868., Potocki do 4. februarja 1871., Hohenwart do 30. oktobra 1871., Holzgethan do 25. novembra 1871, Auersperg do 15. februarja 1879, Stremayr do 12. avgusta 1879., Taaffe do 11. novembra 1893., Windisch-Grätz do 19. junija 1895., Kielmansegg do 29. septembra 1895, Badeni do 28. novembra 1897., Gautsch do 5. marca 1898. Najkrajša so bila ministerstva: Kolovrat 3 mesece, 13 dni; Doblhoff 2 mesece, 23 dni; Beust 4 mesece; Hohenwart 8 mesecev 24 dni; Holzgethan 26 dni; Stremayr 6 mesecev; Kielmansegg 3 mesece, 10 dni in Gautsch 3 mesece 5 dni. Najdlje se je držal Taaffe, in sicer 14 let in 3 mesecev.

Hrvatska. — Dež zbor je bil te dni zaključen, a koj po zaključenju je doživela madjaronska vlada veliko presenečenje. Papež je imenoval kanonika dr. Voršaka, zvestega prijatelja škofa Strossmayerja, pomožnim škofom, ne da bi bila ogerska oziroma hrvatska vlada o tem kaj vedela. To imenovanje je Madjare in Madjarone silno razdražilo, poglavitno seveda zategadelj, ker je dokaz papeževe nezaupnosti proti madjarski vladi.

† **Milutin Garašanin.** — V Parizu je umrl tamošnji diplomatiški zastopnik Srbije, Milutin Garašanin. Garašanin je kakor večkratni minister usodno uplival na novejo zgodovino Srbije. Neprijetno je metati za kom kamenje v grob, ali dolžnost spoštovanja do zgodovinske resnice zahteva, da beležimo tu, da je imel pokojni Garašanin na svoji vesti tudi nesrečni bratomorni boj med Srbijo in Bolgarsko. Tedanji žalostni dogodki so še v živem spominu Srbije je pahnila ta grda vojna kraj propada in izgubljena bi bila, da ni posegel vmes tedanji zastopnik Avstrije v Belemgradu, g. Khevenhüller ter zaustavil Bolgare na zmagonosnem prodiranju njihovem. Te dni so prenesli mrtvo truplo na kolodvor v Parizu, ter je prepeljali v Beligrad.

Italija. — Veliki drentist, vodja republikanske stranke italijanski, Felice Cavallotti je bil te dni v Rimu v dvoboju ubit.

Rusija. — Ruski car je nakazal iz državne blagajne 80 milijonov rubljev za napravo novih vojnih ladij. Ruska vlada je pač spoznala, da mora kmalu priti do odločitve v Aziji in za to se pripravlja za vsak slučaj.

Zjedinjene države so že dolgo časa iskale povoda, da se polaste Kube. Zdaj so ga našli. V nekem kubanskem pristanu se je pristopila ameriška vojna ladja „Maine“. Američani se zdaj pripravljajo za vojsk. Parlament je v ta namen je dovolil 50 milijonov dolarjev in najbrž bode Španija že v nekaterih tednih spoznala, da je Kuba zanj izgubljena.

Kitaj. — Posojilo kitajske države, katero sta prevzeli Nemčija in Angležka, je naposled vender perfektno postalo. Kitajski s tem pač ni nič pomagano. Nemčija in Angležka dobita sicer nekaj upliva na Kitajsko vlado, toda Rusija, Francija in Japonska so že na delu, da se za to odškodujejo. Rusija hoče vzeti Port Artur „v najem“. Japonska Vajhajvaj, Francija pa neki pristan na jugu, povrh pa zahteva Rusija dovoljenja, graditi železnico skozi Mandžarijo in uboga Kitajska ne ve kako naj si pomaga.